

Антрето и вестибюлът в контекста на българския дом и град

**Борислав Георгиев (НБУ)
17-а ранноесенна школа по
семиотика
Созопол, 6 септември 2011 г.**

Антре

Част от жилище, от която се влиза в останалите помещения;
преддверие, пруст.

Вестибюл

Малък хол, междинна стая, от която се влиза в другите.

Пруст

Открита отпред или отстрани част от къща, през която се минава, за да се влезе в стая, междинна стая или коридор.

Преддверие (Н. Геров).

Покрита тераса (Поморийско, Варненско, Шуменско, Севлиевско, Горнооряховско, Габровско).

Стая с огнище (Провадийско, Силистренско, Тутраканско, Беленско, Свищовско, Павликенско, Никополско).

Сайвант (Кулско, Пазарджишко).

Помещение, в което има огнище, кухня (Банат).

Чардак, тераса.

Етимология

диал. вариант *пръс* (Маданско), рус.-цслав. **прусть** „преддверие на църква“. Поради разпространението си думата е вероятно гръцка заемка: старогр. *πρόσθιος* „намиращ се отпред“ (Херодот, Аристотел).

Основни твърдения

- Ако човекът е създаден по Божие подобие, то и неговият дом, неговата крепост трябва да е създадена по подобие на Божия дом.
- Прототип (и дори – архетип) на дома в парадигмата на монотеистичните религии е Храмът в Иерусалим, така както *апостолическият християнски храм* възпроизвежда плана и символиката на Храма в Иерусалим.

Соломонов (Първи) храм

Соломоновият храм (на иврит: Бейт хаМикдаш), известен също като Първият храм, е първият еврейски храм в Иерусалим. Храмът бил завършен през X век пр.Хр. и разрушен от вавилонците през 586 г. пр.Хр.

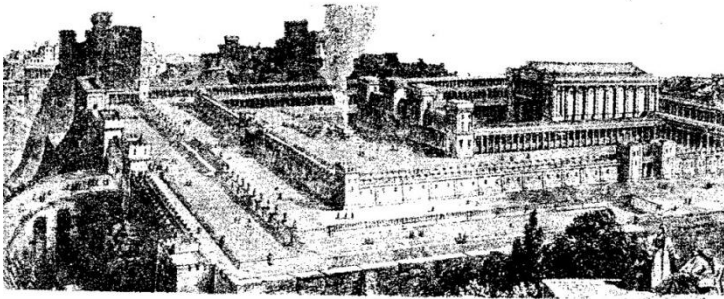
Строежът се извършвал по финикийски модел.

Иродов (Втори храм)

След вавилонския плен юдеите построили наново Иерусалимския храм, който е известен също така и като Вторият храм.

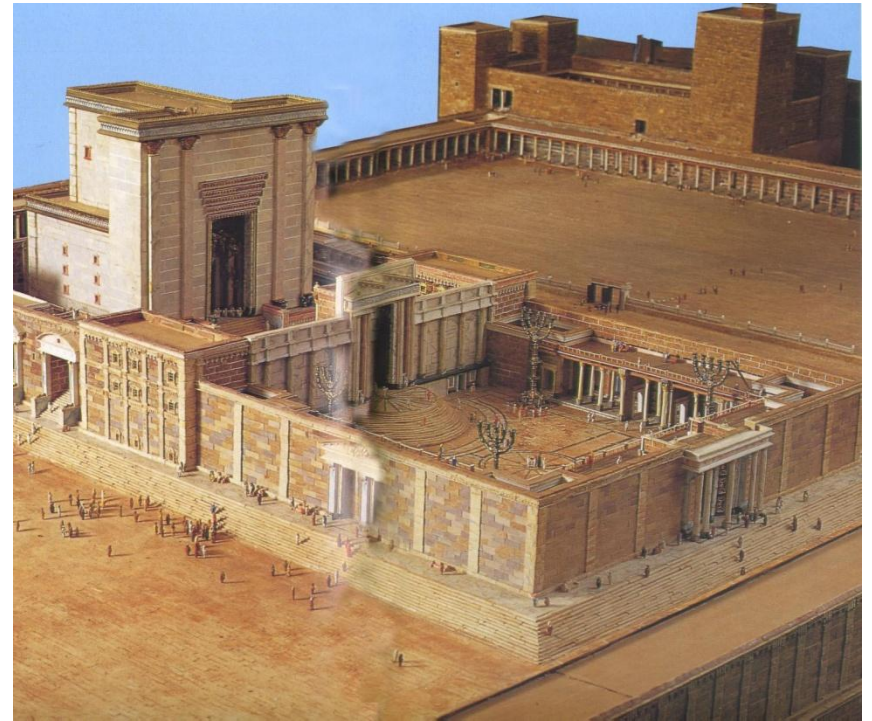
Храмът на Иерусалим (Соломон и Ирод)

Първи храм

Иерусалимски храм, построенный царем Соломономъ.

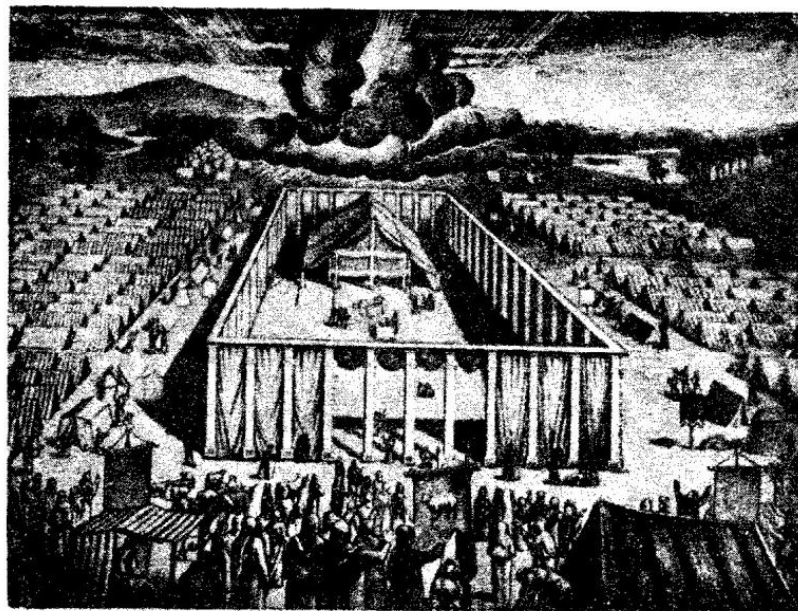
Втори храм

СКИНИЯ

Други твърдят, че първообразът на
Първия храм е скинията.

ВЕТХІЙ ЗАВѢТЪ

СКИНІЯ.

Храмът на Иерусалим

Структура на Соломоновия храм

3. **Преддверие** - източният вход към Храма. Дължината му била 20 лакътя (като широчината на Храма), а широчината му - 10 лакътя.
4. **Стаите**, разположени около южната, западната и северната страна на храма. Те били част от храма и се използвали като складове. Предполага се, че са били едноетажни; вероятно впоследствие били добавени допълнителни нива.

Структура на Соломоновия храм

2. **Светилището**, наречено още "Великия дом". Широчината и височината му били като на Светая Светих, но било дълго 40 лакътя. Стените били обковани в кедрово дърво с декорации от покрити със злато херувими, палми и цветя. Завеса на златни верижки отделяла помещението от Светая Светих. Подът бил от елхово дърво.

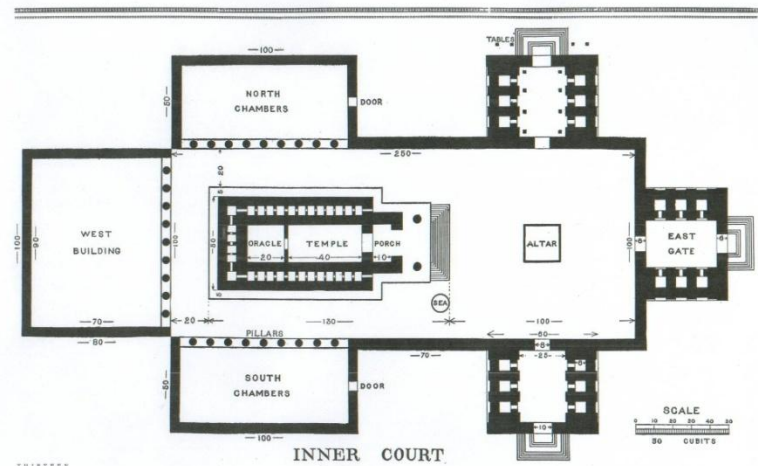
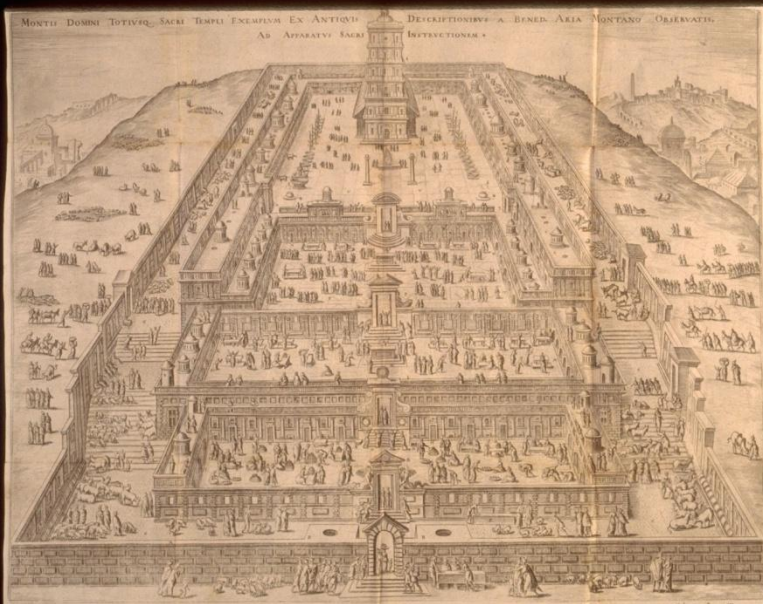
Структура на Соломоновия храм

1. **Светая Светих** - най-святото място в Храма, наречено също "вътрешен дом" и "пресвятото място". Било с размери 20 лакътя на дължина, широчина и височина. *Светая Светих* било отделено от светилището с двукрила, обкована със злато врата; спускали се ленени завеси в синьо, мораво и червено. Няколко прозорци. Смятало се, че това е мястото, където живее Господ.

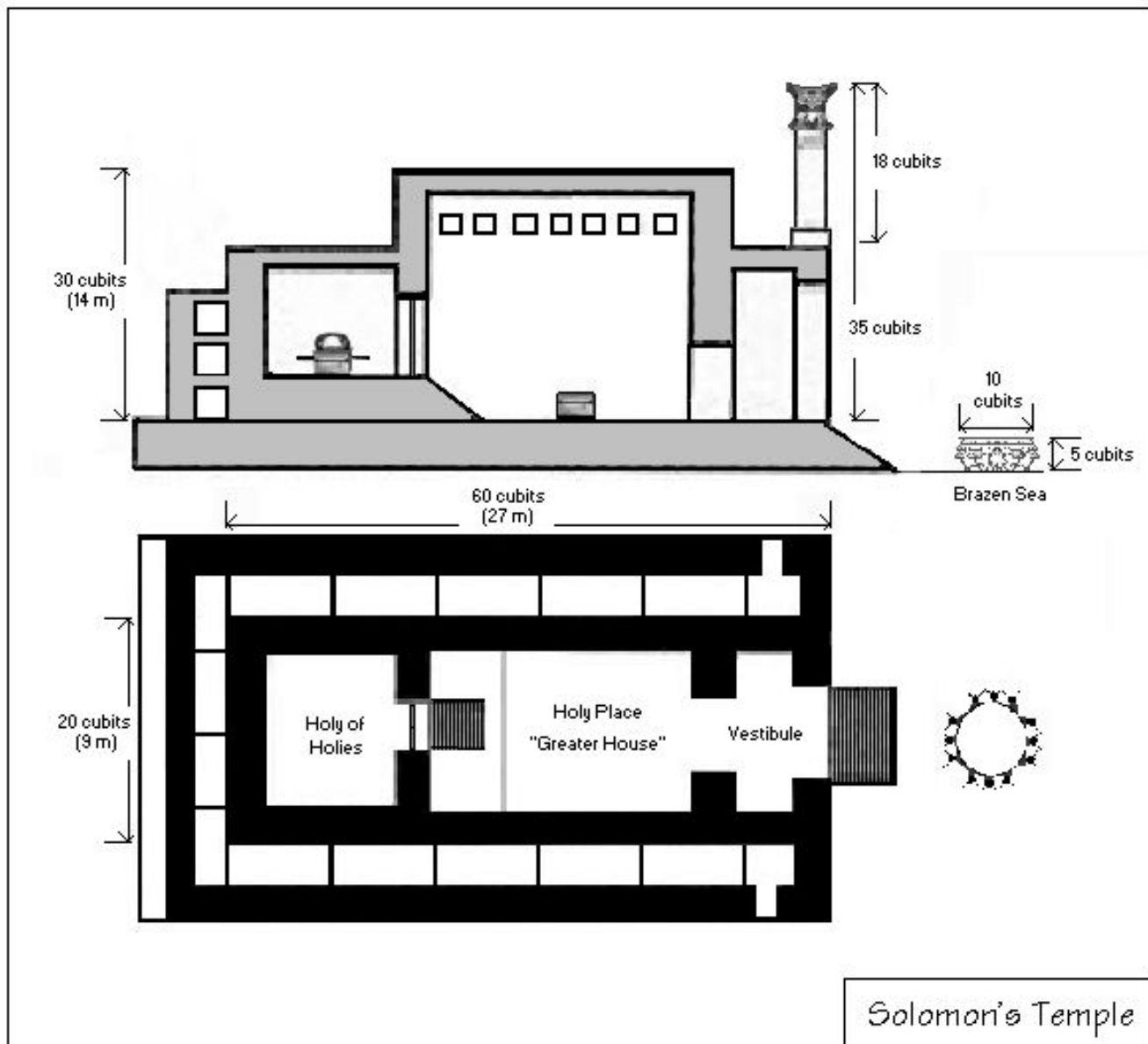
Около Храма имало

1. **Двор за свещениците**, наречен още вътрешен двор, отделен от останалото пространство чрез каменен зид и кедрови греди.
 2. **Големия двор**, който обграждал целия Храм. На това място народът се събирал за молитва.
- *Разделението на храма на три части напомня за храмовете от 13-и век пр.Хр. в Алалах (Сирия) и Хазор в Галилея; храм от 9-и век пр.Хр. в Тел Таианат е построен по същата тази схема.*
 - *Финикийските храмове се различават по форма, но при тях също е налице схемата на сграда, обградена изцяло от двор.*

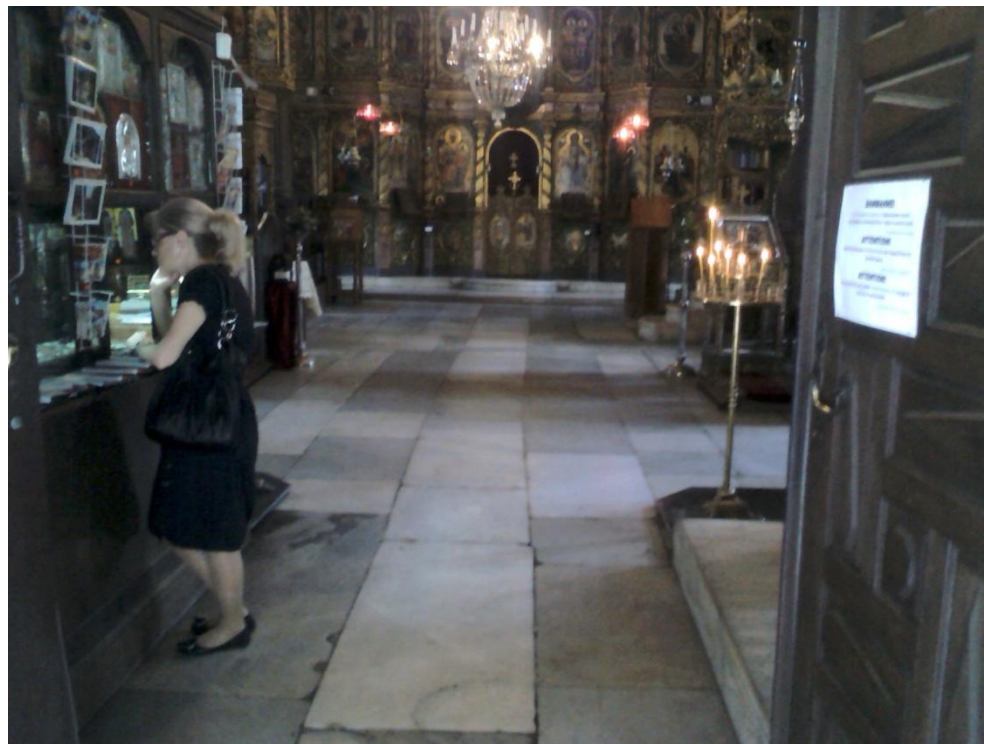
Планове на Храма

План на Соломоновия храм

Дворът и притворът на храма “Св. равнопостоли Константин и Елена” в Пловдив

Съответствия между Божия и ЧОВЕШКИЯ ДОМ

- **Преддверие, притвор** = пруст, антре, вестибюл;
- **Светилище, кораб** = гостна, всекидневна, хол, салон;
- **Светая светих, олтар** = соба, спалня (по етнографски данни домашният олтар у българите най-често се намира в собата).

Антрето/вестибюлът като ДОМАШНИ ТОПОСИ

1. Буферна зона между външния свят/макрокосмоса и материализирания микрокосмос на човека/семейството; мястото, където човекът “съблича” външния свят и влиза в своето материализирано Аз; обикновено домашният любимец пребивава там;
2. “Санитарна” зона – човек сваля връхните си дрехи и обувките си (понякога обувките си свалят и гостите), за да не замърсяват останалите помещения.

Антрето/вестибюлът като ДОМАШНИ ТОПОСИ

3. “Визитната картичка” на човека/семејството пред човека/семејството, дошъл/дошло ОТВЪН;
4. Вестибюлът: място, в което се приемат не особено близки гости: например пощальонът.

Символиката в свалянето на обувките

1. Ислямска традиция, подобна на хадж (илък)а сред балканските християни?
2. Знак за приемане в личното пространство на домакиня/домакините?
3. Няма символика: гостите по напълно утилитарни причини си свалят обувките?

“Американските” домове в България

Общо помещение, обединяващо антрето, кухнята и хола, по-скоро изпълнява функцията на вестибюл, което идва да каже, че разликите между макро- и микрокосмоса при този тип домове се възприемат като незначителни: липсва буферната/санитарната зона. Стаите се наричат “**спални**”.

Може ли да има ИЗВЪНКОНТЕКСТОВИ ДОМОВЕ?

- Географски
- Климатичен
- Социален
- Културен
- Инфраструктурен